

De Poemp

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT HEEMKRING DAVIDSFONDS NIJLEN
NUMMER 82/83 □ 04-09/2014 □ P309458 □ AK 2560 NIJLEN1

En vooraf dit...

Herdenking 1914 – 1918 gestart

Lieve Lezeres,
Beste Lezer,

De oorlog gaat niet gauw voorbij in een land waar die heeft gewoed, zo schreven wij al in de zomer van 2012. In 2014, dit jaar, is het een eeuw geleden dat “de Grote Oorlog” uitbrak. Wie de moeite doet om er ons tijdschrift op na te lezen, zal herontdekken hoe onze dorpen de oorlog ondergaan hebben en welke pijnlijke sporen de wereldbrand 14-18 ook hier heeft nagelaten.

“Nooit meer oorlog”, verkondigt de IJzer-toren. Maar is de wereld er vandaag wij-zer op geworden? Denk maar aan de tonnen chemische wapens in Syrië, of aan de arme kindsoldaten in Afrika, de problemen in Oekraïne...

Inmiddels werkt een groep vrijwilligers van de Nijlense Cultuurraad en van de Gidsenwerking van Kessel-Fort al een paar jaar aan de voorbereiding van de herdenking van WO I. Want her-denken moeten wij doen, d.w.z. anders gaan denken over oorlog. Daarom drukken wij hierbij de agenda van het programma 2014 – 2018 af.

Wij besluiten voorlopig met de beschouwingen van wijlen Meester Van Camp in Poemp 14 van mei 1986:

“Vier jaren hadden onze soldaten standgehouden in de overstroomde IJzervlakte. Na een onmenselijk verblijf in de modderige loopgrachten en granaatkuilen keerden zij terug naar huis, sommigen met door gas vergiftigde longen. Velen onder hen hadden acht jaar lang wapens gedragen. Zij behoorden echter tot de gelukkigen. Velen keerden nooit naar huis terug en vonden een laatste rustplaats dicht bij de plaats waar zij vielen.

2014-18
100 jaar Grote Oorlog

Als wij uit hun dood de les trekken dat oorlog zinloos en mensonwaardig is, dan is hun offer niet vergeefs geweest. Want zoals Wilfried Owen (die zelf op 25-jarige leeftijd sneuvelde) schreef: Een mens kan niet opgroeien om zo jong op zo'n verschrikkelijke manier te sterven...”

Walter Caethoven.

P.S. Lees in dit nummer ook de bijdragen van Raf Somers en Pol Van Camp over “de Grote Oorlog”.

FOTO: De naderende Duitsers joegen een eindeloze stoet mensen op de vlucht...

Herdenking “den Grooten Oorlog”

Fort van Kessel – September – Oktober 2014

(bron : www.kesselfort14-18.be)

Reserveren kan nu ook telefonisch via de Cultuurdienst van Nijlen op het nummer 03.410.03.70, waar men ook meer informatie kan verkrijgen. E-post : cultuur@nijlen.be.

Belevingsroute 1914

Elke zondag van september 2014 van 14 tot 18 u
Met behulp van een gids en een audiofoon wandelt u op een uurtje door de eerste drie maanden van WO I in Kessel en omgeving. Niet voor kinderen jonger dan 6 jaar. Goed schoeisel gewenst.
8 Euro / Reserveren.

Tentoonstellingen

Elke zaterdag en zondag van september 2014:

- De academie van Nijlen geeft haar eigen kijk op de herdenking.
- Afspraak in Nieuwpoort, een “graphic novel” van Ivan Adriaensens.
- Schatten van de Commandant : dikke lagen beton werden weggekappt, de gevonden voorwerpen worden getoond.
- Dikke Bertha, over bommen en medailles. Een overzichtstentoonstelling.

Gratis toegang voor al deze activiteiten, geen reserveratie.

Muziek en dans op het fort

Zaterdag 6 september 2014 van 19.30 uur tot 22.30 uur in reuzentent nabij het fort.

Een uitzonderlijke muzikale avond met Harmonie St.-Cecilia Nijlen, Fanfare St.-Cecilia Bevel en Harmonie Culturalia Kessel, ondersteund door de ballet- en dansacademie Pas de Chat.

5 Euro / Reserveren

Kinderactiviteiten

Zaterdag 13 september 2014

voor kinderen van 7 tot 14 jaar :

- Theater in ‘t Fort (om 13 en 16 uur). 2,5 Euro / Reserveren
- Avonturentocht in ‘t Fort, begeleid door gidsen (start van 10u30 tot 16 uur). 2,5 Euro / Reserveren.
- Spelparcours van vier verschillende, rustigere activiteiten met doorschuifstelsel (start van 10u30 tot 16 uur).

5 Euro / Reserveren.

Lezing van Ivan Adriaensens

Zondag 14 september 2014 om 19u30.

De befaamde striptekenaar vertelt over WO I .
5 Euro / Reserveren.

Het Vaderland moest groter zijn,

monoloog van Rudy Van Roy door Jos De Haes
Weekeinde 19, 20 september 2014 om 19.30 uur en 21.30 uur; zondag 21 september enkel om 19.30 uur.
De gebeurtenissen op en rond het Fort van Kessel in een breder oorlogsverhaal.
8 Euro / Reserveren

Film “Joyeux Noël”

Weekeinde 26, 27 september 2014 om 19.30 en 21.30 uur; zondag 28 september enkel om 19.30 uur.
Een waar gebeurd verhaal over een ontroerende kerst-avond aan het front.
5 Euro / Reserveren

De Val van het Fort, uniek beeldspektakel

Zaterdag 4 en zondag 5 oktober 2014 om 20.00, 20.40, 21.20, 22.00 en 22.40 uur.

Op 4 oktober 2014 is het precies 100 jaar geleden dat het fort in de handen van de Duitsers viel. De herdenking wordt dit weekeinde afgesloten met een uniek beeldspektakel gebracht onder de regie van Dirk Callens (de man van “De Heksen van Nijlen”) en met de stem van Lucas Van den Eynde.

8 Euro per volwassene, 5 Euro per kind, één consumptie inbegrepen / Reserveren.

Over Fortbonnekes en Poepgelei

Ons gezin verhuisde in 1929 van Berlaar naar Nijlen. Ons huis stond daar op de Herenthoutsesteenweg tegenover “Het Hofke”. Wij gingen naar verschillende winkels. Onze eerste winkel was die van Mie Verdaet. Bij Mie Verdaet lag er meestal snoep voor het raam.

Op de Bevelsesteenweg stond het café en de beenhouwerij van Mandus Lorus (rechts op de foto, nu restaurant Criterium).

Fortbonnekes

Bij Flip Breugelmans kwam ik regelmatig in de winkel. Daar kreeg men bonnekes van Fort uit Itegem. Daar stond een schoon H.-Hartbeeld in de winkel en ons moeder heeft Fortbonnekes gespaard tot we het beeld konden meenemen. Een schouwgarntuur met bronzen paarden hadden we ook van de Fortbonnekes. Bij Flip kon men al voorverpakt waspoeder kopen. Bij dat waspoeder staken postuurkes, schotels en nog andere snuisterijen. Bij ons thuis werd er veel waspoeder gebruikt, speciaal voor die postuurkes. Die werden dan in de vitrinekast gezet. Bij Flip was links de kruidenierswinkel en rechts een plaats waar men ondergoed zoals hemden en broeken en nog allerhande van dat kon kopen. Flip was een kleine

gezette man en ik heb horen zeggen dat hij een Hollander was. Zijn vrouw Delfine Faes, maar men noemde haar Fien, was een slanke vrouw. Zij bediende meestal de klanten in de winkel. Hun winkel stond op de hoek van de Rector De Ramstraat en de Kreitenbergstraat.

Haring en straffe soep

Tegenover De Kreitenbergstraat was nog een winkel in De Rector de Ramstraat. Deze kleine winkel werd uitgebaat door Gerard Gui en Fie van Zjoke Faes. Fie was een zuster van Delfine, de vrouw van Flip Breugelmans. Hun zoon Jos is jaren later nog burgemeester van Kessel geweest.

In de crisisjaren van 1930 hadden Gust Derboven en Anna Verheyen

een kleine winkel in de “Stronhoek” (Woeringenstraat). Ik herinner mij nog goed dat er soms buiten op het vensterkozijn een bakske met haring stond. In die crisisjaren was haring het vlees van de arme mensen, zo werd toch gezegd. Gust en Anna zijn in 1937 een winkel begonnen op de Herenthoutsesteenweg, enkele huizen voor de huidige Sparwinkel van Verwimp.

Op de Bevelsesteenweg stond het café en de beenhouwerij van Mandus Lorus. Daar mocht men elke zaterdag water komen halen waarin vlees gaar gekookt was. Moeder heeft mij daar vele keren met een bidon van twee liter naartoe gestuurd. Daarmee kookte ze de strafste bouillonsoep. Alles hielp tijdens die crisisjaren.

Geen koelkast

In mijn kindertijd hadden de mensen nog geen koelkast. Dagelijks moest er naar de winkel worden gegaan en dan zei moeder: “Marie, den azijn is op. Ga naar Stans van Fons Helsen om een halve liter azijn en neem de lege fles mee”. Ik zie Stans nog een volle fles op den toog zetten en met een maatbeker een halve liter overgieten in ons fles. Daarna plaatste ze die naast elkaar om te zien of er in die twee flessen evenveel was. Zo ging dat vroeger. Een pot mayonaise kende men toen niet. Ik ben dikwijls met een kommeke voor een frank olie naar de winkel gaan halen. Moeder klutste een ei, deed er zout, peper en mosterd en dan olie bij, goed roeren en voor de smaak nog wat azijn, en de vinaigrettesaus was klaar. Bij Stans stond op de toog een stolp met daaronder een bol Hollandse kaas. Met een mes gewikkeld in boterpapier sneed Stans daar schellen af naargelang men nodig had. Men gebruikte papier aan het

mes om gemakkelijk door de kaas te snijden. Anders bleef de kaas aan het mes plakken. In houten bakken achter de toog lagen suiker, zout, bloem en rijst. Deze waren werden in die tijd los (onverpakt) verkocht. Op de toog stond een grote koffiemolen: men kon daar koffiebonen laten malen. Er stond ook een bak met doorschijnende babbelaars waarin confituur of een rozijn zat. Wanneer Stans het geld van de gevraagde winkelwaar had ontvangen, gaf ze altijd uit die bak een babbelaar. En lekker dat dat was!

Fons Helsen en Stans Luyten hadden twee kinderen: Gommarus en Maria, maar die werd gewoon Mit genoemd. Mit was de schoolvriendin van mijn jongste zuster Magdalena. Om de mensen voort te helpen (te gerieven) heb ik Fons nooit achter de toog zien staan. In de winkel was Stans de baas. Fons ging bij de boeren boter ophalen, die achter de winkel in de woonplaats in een houten kuip werd gedaan om te worden verwerkt. Daar werd ze in halfponden gewogen, in een vorm gebracht en verpakt in boterpapier. Zo werd de boter door Fons voor verkoop naar de stad gebracht. Wie bij de boeren boter ophaalde en verkocht, noemde men "botercreimer".

Een Perette voor een liedje

Fons Helsen kende wel wat van muziek. Was er een gouden jubilee, dan werd Fons gevraagd om liedjes te schrijven. In het zangkoor van de kerk zong hij mee en daar ik zelf als kind in de "Roskam" zong, kende hij mij en riep me dikwijls naar achter als ik in de winkel kwam. Ik moest

dan een liedje zingen en kreeg dan een chocolaatje, een Perette.

We woonden nog niet lang in Nijlen; er werd een jubilee gevierd van vijftig jaar getrouwd, iets wat in die tijd maar zelden voorviel. Ik was naar het dorp gelopen om de stoet te zien en stond aan "Trappeken Op", café Mozart, toen in de stoet een lied gezongen werd, geschreven door Fons Helsen op de wijs van,

*Och mijn liefste Nijlen
schoner dan Parijs
Wat zou 'k niet willen geven
om hier te mogen leven
Want mijn liefste Nijlen
ge zijt een paradijs!*

Van de jubilarissen ken ik alleen de naam van de man, Louis Faes. Het is om maar te zeggen: bij winkelier Fons Helsen kon men ook terecht voor liedjes en gedichten.

Sooi van Yvonne

In de Jan Eduard Claeslaan hadden Sooi Vercammen en Yvonne een kruidenierszaak. De winkel werd gewoon "bij Sooi van Yvonne" genoemd. Sooi gaf werk uit "in de diamant". Mijn zus en ik hebben geruime tijd als diamantsnijderster voor hem gewerkt. Op zaterdag gingen we de afgewerkte partijen diamant leveren en in de winkel van Yvonne ging ons loon gedeeltelijk naar de winkelwaar die we mee naar huis namen. Dus Sooi liet ons iets verdienen en wij hem. Sooi van Yvonne is later naar de Broechemsesteenweg getrokken en heeft daar een voetbalploeg (en enkele slijperijen, nvdr) opgericht.

Drie avonden in de week ging ik met mijn zus Yvonne om bruin brood naar Jeannet, een kruidenierswinkel en bakkerij in het dorp. Van moeder moesten wij daar dat brood gaan halen, want zij vond dat ze daar het beste brood van Nijlen hadden.

Bij Lien Van Dijck werden in de kruidenierswinkel ook tijdschriften

verkocht. Zo haalde ik dikwijls tijdens mijn schooljaren een leesboekje van A. Hans. Van formaat was dat zo groot als een Vlaams Filmke.

Losse poepgelei

Wat ik me nog goed herinner was dat moeder me als kind naar de winkel stuurde om vijfhonderd gram "poepgelei" (siroop van Luik) in een kom. Die stroop heb ik nooit anders horen noemen. Hij werd uit een grote pot geschept en los verkocht. Mijn zoon, die reeds verscheidene jaren met pensioen is, zegt dat hij het ook als kind heeft meegemaakt in de winkel bij Mieke Van Put te Kessel-Station. Een klein ventje vroeg aan Mieke voor driehonderd gram poepgelei. "Kom, geef uw kom maar," zei Mieke, maar het ventje had niets bij zich. Mieke heeft toen een dik bruin papier genomen en daar de stroop in gedaan. Die stroop was een vaste gelei die een donkere, bruine kleur had en daarom "poepgelei" genoemd werd. In het dorpsdialect zat veel humor verborgen en die poepgelei is nog altijd te koop, maar onder een deftigere benaming. Nu kent men die als gemengde siroop en siroop van Luik.

Geen sluitingsuren, toen...

In de tijd van toen bestonden er geen sluitingsuren. Ieder uur van de dag kon men naar de winkel gaan, zelfs 's avonds. Zolang er licht brandde in de winkel, was men er welkom. Maar nu duw ik het schuifke in de kamer van mijn geheugen toe. Misschien zitten er nog herinneringen en belevenissen in verborgen. Wie weet!

Maria Houben.

Pom, man in witte labojas, is niet meer...

Op 2 mei 2014 is Nijlenaar Jozef Van Hove, alias striptekenaar Pom, op 94-jarige leeftijd overleden. Niet iedereen zal het gemerkt hebben, want Pom leidde met zijn stripfiguren Piet Pienter en Bert Bibber een haast verborgen leven in de bossen “van de nief parochie”. Toch zullen enkele lezers hem, gekleed in zijn typische witte labojas, allicht ooit ontmoet hebben. Dan had hij zich uit de bossen gewaagd, bijvoorbeeld voor wat broodnodige inkopen.

Bij Poemlezeres Yvonne Van Roie kwam hij af en toe wel eens aanwaaien. Yvonne woont namelijk in het huisje aan de Bouwelsesteenweg dat Pom voorheen bewoonde. Zij kende hem als een eigenaardige, maar vriendelijke man. In dat huisje aan de Bouwelsesteenweg heb ik Pom leren kennen. Toen ik een transistorversterker voor hem hersteld had, groeide een wederzijdse waardering. Pom had namelijk tijdens de oorlog bij Blaupunkt in Duitsland gewerkt en er een diploma radio-ingenieur gehaald. Hij had een levendige belangstelling voor elektronika en stak in zijn jonge jaren radio's in mekaar voor burens en vrienden. Het transport gebeurde achter op de fiets. In die tijd werkten radio's met lampen. Ik heb hem dan ook de werking van een moderne transistor uitgelegd.

Zijn Duits diploma was in het naoorlogse België overigens geen wissel op werk. Pom ging dan aan het tekenen, werd de vader van Piet Pienter en Bert Bibber en de vriend van een immer jong blijvende Susan met paardenstaart. *Gazet Van Antwerpen* werd in 1955 het blad waarvoor hij tekende (“als hij goesting had”, dixit zijn dochter Greet). Daar zullen een klad lezers hem ontdekt hebben in zijn stripfiguren: een wat eigenzinnige man met spitse humor en schitterende verbale vondsten. Zijn boeken maakte hij helemaal zelf, inbegrepen het scenario. Hij gebruikte

Jozef Van Hove, alias Pom.
Foto *Gazet Van Antwerpen*, Bert Hulselmans.

daarvoor stevige kaarten afgekeurd fotopapier, waarop de Chinese inkt goed “pakte”.

Was Jozef Van Hove soms wat excentriek, hij kon ook erg charmant

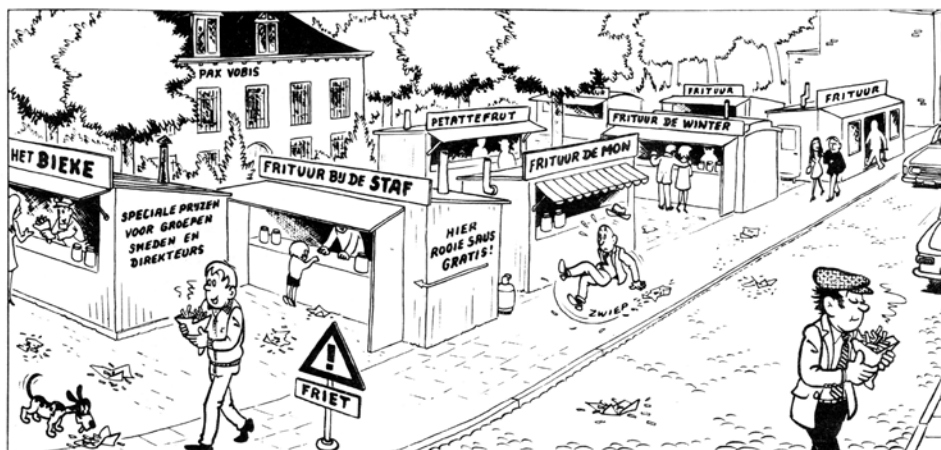
zijn. Voor mijn kinderen had hij bij zijn bezoeken steeds een boekje Bert Bibber en Piet Pienter met Susan bij. Op zo'n ogenblikken moest ik niet praten over kopen, want “dan neem ik het terug mee”!

Pom behoort nu bij die steeds talrijker wordende groep van lieve mensen die er, helaas, niet meer zijn. We mogen Jozef Van Hove gerust rekenen bij de grote Vlaamse striptekenaars als Vandersteen, Sleen, De Moor of Nijs. In mijn herinnering zie ik hem nog steeds in witte labojas, met interesse en vuur babbelend over zijn versterker.

Jammer, Pom, dat ge zo stil verdwenen zijt. Jammer dat ik een laatste “interview” met u gemist heb. En sorry voor deze vrijmoedige babbel in *De Poemp*. Babbel die ge, ik weet het, in uw bescheidenheid niet meteen zoudt toelaten. Maar mag het een keer?

Walter Caethoven.

In deze tekening uit 1979 herkent men de Nijlense pastorie en, naar het schijnt, ook de hand van Pom!

Dorpsgenoten in de Grote Oorlog (1)

2014-18
100 jaar Grote Oorlog

De honderdste verjaardag van de Eerste Wereldoorlog mag niet onopgemerkt voorbij gaan. Het is de taak van Heemkundige Kringen zoals "De Poemp" om het oorlogsverleden uit te pluizen, en aan u, lieve lezeres en beste lezer, de resultaten van dit opzoekingswerk te presenteren. Met deze bijdragen willen we hulde brengen aan al de soldaten van Bevel, Kessel en Nijlen. Aan hen die de gruwel van de "Grote Oorlog" overleefden en aan hen die hun jong leven gaven voor onze vrijheid. Dit willen we doen door een reis te maken door de vier oorlogsjaren, van 1914 tot 1918. Naar de plaatsen waar ze sneuvelden of stierven en in welke gevechten dat gebeurde.

De eerste weken

Op 4 augustus 1914 om 8u 's morgens trekken Duitse troepen te Gemmenich de Belgische grens over. Het is hun bedoeling om een snelle doortocht te maken door België en hun troepen ten noorden van Samber en Maas op te stellen. Om van daaruit de Franse troepen te verpletteren, zodat de weg naar Parijs zou open liggen. Maar dan moesten ze eerst wel de Luikse fortengordel breken. Deze wordt verdedigd door 32.000 Belgische soldaten.

60.000 Duitse soldaten vallen de Luikse forten aan.

Aanvankelijk wordt de opmars van de Duitse troepen vertraagd door de felle weerstand van de Belgische soldaten, die de Duitsers op sommige plaatsen ernstige verliezen toebrengen. Vanuit de fortengordel rond Luik wordt hevig geschoten. Daarvan hebben de Duitse aanvallers veel hinder.

Ze worden verplicht om het zwaar materiaal te laten overbrengen, hun later zo bekende "Grosse Bertha", een 420 mm houwitser. Het kanon wordt per spoor vervoerd. We zijn dan al 12 augustus 1914, 8 dagen ver in de oorlog,.

Op het fort van Loncin, het Belgische hoofdkwartier, worden op 15 augustus 25 zware projectielen afgevuurd. Een voltreffer doet de munitiekamer ontploffen. Op 16 augustus capituleert het fort van Hollonge als laatste. De "Vesting Luik" is gevallen. Bij de slag om Luik sneuvelden enkele honderden Belgen en waarschijnlijk iets meer Duitsers.

Ondertussen had een groot deel van het veldleger "de Getelinie" bezet. Daar werd op 12 augustus 1914 de bekende "Slag der zilveren helmen" uitgevochten.

De Slag van Halen

De Duitse cavalerie wil bij Halen een doorbraak forceren over de rivier. In totaal bestaat de Duitse troepenmacht

uit 4.000 ruiters, 2.000 infanteristen en 18 stukken geschut. Daartegenover staat een Belgische cavaleriedivisie met 5 regimenten ruiters, 500 karabinierswielrijders en 12 stukken geschut. Hiermee moet een front van 20 km worden bezet.

Het belang van Halen is, dat dit het eerste Belgische succesje na 8 dagen oorlog was. Vandaar dat de slag in de naoorlogse Belgische literatuur licht heroïsche proporties heeft aangenomen: duizenden Duitsers zouden omgekomen zijn. In werkelijkheid sneuvelden 140 Duitsers, geraakten 600 gewond en werden meer dan 200 gevangengenomen.

In de slag sneuvelden ook 160 Belgen; de Duitse en Belgische cavalerietroepen verloren meer dan 400 paarden.

Aan deze veldslag namen waarschijnlijk ook enkele dorpsgenoten deel. Dit veronderstellen wij, omdat tot regimenten die aan deze slag deelnamen ook soldaten van onze gemeente behoorden.

"Grosse Bertha": te zwaar geschut voor de Belgische forten.

August Crauwels

Alfons Coppens

Het beleg van Namen.

In Namen blijft de 4de legerafdeling (zonder haar 15de gemengde brigade) achter. Op 20 augustus begint de Duitse belegering van Namen. Dit steunpunt, omringd door 9 forten, wordt verdedigd door 22.000 manschappen van het veldleger en 5.000 man vestingtroepen. Het beschikt over 293 artilleriestukken. Tegenover hen staan 100.000 Duitse soldaten die beschikken over 400 artilleriestukken.

Op 20 augustus worden er wat schijn-aanvallen op het Fort van Marchovelle uitgevoerd. De Duitsers besluiten hun eerdere succes bij Luik te herhalen door de forten met zware artillerie te bestoken, ondermeer met het 42 cm. houwitserkanon "Dikke Bertha". Vanaf 21 augustus worden de forten rond Namen serieus onder vuur genomen. En twee dagen nadat von Bülow daarmee is begonnen, staat Namen op het punt te vallen.

Nijlenaars in het 8ste Linierement

In het 8ste Linie strijden ook twee Nijlenaars. Alfons Coppens moet de tussenruimte van het fort Marchovelle en het fort Cognelée helpen verdedigen. Hij zit in de buurt van het kasteel Beauloy. Rond 16 uur op 23

augustus moeten de verdedigers van het kasteel Beauloy zich terugtrekken. Doch zonder Alfons Coppens, die is in deze ongelijke strijd gesneuveld. Hij is dan 26 jaar oud. (Zie ook "De Poemp" nr. 38 blz. 14 en 15 "De Grote Oorlog van Fons Coppens", een bijdrage van Rik Claes.)

De andere dorpsgenoot is August Crauwels. Hij wordt gevangengenomen en naar het krijgsgevangenenkamp Soltau in Duitsland overgebracht. Maar over August Crauwels verhalen we later nog meer.

Bij het beleg van Namen is er nog een Nijenaar die het niet overleeft. Frans August Fonrijn van het 1ste Jagers te Voet, 31 jaar oud, sneuvelt op 24 augustus 1914 te Maizeret bij het verdedigen van het gelijknamige fort. Alfons Coppens en Frans Fonrijn liggen begraven op de Belgische Militaire begraafplaats te Champion, graf 10 en A6.

De overlevenden van de 4de Legerafdeling konden over Mariënborg en Couvin ontsnappen om daarna via Rouen te Le Havre in te schepen met bestemming Oostende en Zeebrugge om zo de versterkte stelling Antwerpen te bereiken.

Terugtocht naar Antwerpen

Nog voor de val van Namen slagen de Duitse troepen erin de Getelinie

te doorbreken op dinsdag 18 augustus 1914 in de slag bij Sint Margriete-Houtem, nabij Tienen. Brussel wordt op 20 augustus veroverd.

Het Belgische leger wordt naar Antwerpen teruggetrokken. De soldaten nemen stelling langs de buitenste fortengordel rond de "reduit national", vastbesloten om daar stand te houden. Vanuit de versterkte vesting Antwerpen voert het Belgische leger uitvallen uit om de druk van het Duitse leger, dat zich zuidwaarts op Frankrijk richt, te verminderen.

De Duitse troepen worden teruggedreven tot de lijn Wolvertem - Verbrande Brug - Eppegem - Elewijn - Laar - Wespelaar - Wijgmaal - Holsbeek - Kessel-lo - Pellenberg. Bij de tweede uitval wordt de in Nijlen geboren soldaat, Van Dijck Louis Alfons van het 7de Linierement te Holsbeek dodelijk getroffen. Hij sterft er op 12 september 1914.

Een Duitse tegenaanval in de richting van Werchter sloeg onze troepen echter terug tot Wezemaal en Rotselaar. Ondertussen zijn de Fransen erin geslaagd de Duitse troepen aan de Marne te stoppen. Ons leger kan zich nogmaals ongestoord terugtrekken in de versterkte vesting Antwerpen met vooruitgeschoven Belgische stellingen op de lijn Londerzeel - Kapellen-opden-Bos - Mechelen - Peulis - Putte - Berlaar - Bevel.

Door deze uitvallen wordt de Duitse opmars aanzienlijk vertraagd. En de Duitse legerleiding beslist om de stad Antwerpen aan te vallen en te veroveren. 120.000 manschappen onder de leiding van Generaal von Beseler, die over belangrijke artilleriesteun kan beschikken, starten op 27 september 1914 het beleg van Antwerpen met aanhoudende, zware artilleriebeschieting tussen Lier en Mechelen. Deze beschieting houdt aan tot 31 september 1914.

Ook bij deze aanvallen worden Nijlenaars het slachtoffer. Diels Karel, geboren op 11 januari 1890, soldaat

Karel Diels

bij het 5de Linierement, sterft voor België te Elewijt op 28 september 1914. Karel Diels heeft zijn laatste rustplaats op de Belgische Militaire begraafplaats van Veltem-Beisem, graf 766.

Een dag later sneuvelt de soldaat van het 12de Linierement, Bos Jan Frans, te Tisselt op 29 september 1914. Jan werd geboren in Kessel op 17 juli 1891. Hij ging met zijn ouders naar Borsbeek wonen. Hij moet een vreselijke dood gestorven zijn. In een lijf-aan-lijf gevecht wordt hij neergestoken met de bajonet en verder doodgeslagen met de kolf van het geweer. Jan Frans Bos ligt begraven op de Belgische Militaire Begraafplaats te Lier, graf 263.

De aanval op Antwerpen

De Duitse generaal van Tschirtswirtz, die het verslag van de krijgsverrichtingen heeft geschreven aan Duitse zijde, zegt dat aan Duitse kant de berichten over de gesignaleerde troepen rond Nijlen en Kessel als gevaarlijk worden bestempeld. De Duitsers vrezen een aanval vanuit dit gebied, terwijl ze hun troepen naar Lier en de Nete tussen Lier en Walem hebben gericht. Hierdoor beslissen de Duitsers de aanval op de Netestellingen te bespoedigen.

Op 28 september 1914 begint het bombardement op de forten van Walem en Sint-Katelijne-Waver en op

29 september op de andere forten en schansen in de aanvalsector. Op 29 september valt het fort van Sint-Katelijne-Waver.

Op 2 oktober, na een actie om het fort van Lier te ontzetten, krijgt het Fort van Kessel en zijn omgeving hevig vuur, zijdelings op het fort gericht, van klein en middelgroot kaliber. Het heeft echter geen groter gevolg dan beschadigingen van de buitenbepantsering.

De Duitse artillerie kiest op 3 oktober als doelwit het fort van Kessel, het dorp van Emblem en de enige toegangsweg door de overstromde gebieden van de Kleine Nete, namelijk de weg van Emblem naar Kessel.

4 oktober 1914 – De Belgische troepen wankelen.

Het fort van Kessel kan als laatste in de aanvalzone geen weerstand bieden aan de batterijen van 42 cm, de “Dikke Bertha”, en de 30,5 cm Tsjechische Skoda houwitser “Slanke Emma”. Zij bestoken sinds ’s morgens het fort. Dat wordt stukgeschoten en door zijn garnizoen verlaten.

Op 7 oktober trekt het veldleger af naar zee. De veiligheidsomwalling wordt nu verdedigd door de 2de Divisie en de Britten. De Duitsers bombarderen Antwerpen.

Op 9 oktober te 17u40 sluiten Burgemeester Jan Devos, Senator Alfons Rijckmans en Volksvertegenwoordiger Louis Franck met generaal von Beseler, bevelvoerder van het insluitingsleger, de beruchte “Conventie van Contich”, welke de overgave van de stad bekrachtigt.

De capitulatie wordt op 10 oktober goedgekeurd door Generaal Deguise, die zich op het fort van Sint - Maria overgeeft. Men vertelt dat er op het fort Sint-Maria nog vier soldaten aanwezig zijn: Generaal Deguise, Kolonel Tollen, de fortcommandant, een wachtmeester en een soldaat. Als de

Duitse officieren hem vragen, “Waar is uw garnizoen?” “Mijn generaal,” antwoordt de generaal heel kalm, “weg!”. Inderdaad, reeds op 7 oktober is de terugtocht ingezet, zodat het grootste deel van het veldleger zich heeft kunnen terugtrekken. Maar niet iedereen.

De laatste verdedigers van de 2de Divisie en de Britten, de Belgische troepen die zich boven Antwerpen bevonden, kunnen niet meer tijdig de Schelde over geraken en zitten in de tang. Ze staan voor de keuze: of naar Nederland vluchten, of zich overgeven en als krijgsgevangenen naar Duitsland worden vervoerd.

De meesten kiezen het minst slechte van de twee en laten zich interneren in Holland. Daar worden ze ondergebracht in interneringskampen. Ze zijn met ongeveer 40.000, van wie 7.000 zich bij het leger voegden via Zeeuws-Vlaanderen. Zij hebben hun uniformen verwisseld voor gewone kledij, zodat zij zich gemakkelijker tussen de duizenden Belgische vluchtelingen kunnen begeven om via Vlissingen naar Engeland te ontkomen en weer dienst te nemen aan het front.

De geüniformeerde soldaten worden door de Nederlanders direct volgens de Vredesconventie van Den Haag van 18 oktober 1907 ontwapend en geïnterneerd.

De over de Nederlandse grens gevluchte soldaten worden ondergebracht in leegstaande kazernes in Nederland. Onder andere in Amersfoort en Harderwijk. Bij deze militairen waren heel wat dorpsbewoners. We hebben er in De Poemp al over geschreven (*zie Poemp 36, Jos Thys, en Poemp 39, Pol Van Camp*).

Wat we nog weten, is dat er in de kampen in Holland ook onderwijs is gegeven aan de geïnterneerden, want 100 jaar geleden kon niet iedereen lezen en schrijven. Er zijn ook mensen van onze dorpen die dat daar geleerd

hebben. Sommigen hebben daar een stiel geleerd. Zij hebben zo toch iets positiefs opgestoken in die overigens voor hen ellendige tijd, ver van huis en hun geliefden.

Nu de onneembaar gewaande vesting Antwerpen gevallen is, trekt het leger in allerijl richting kust terug. Gent en de andere Vlaamse steden liggen nu in het bereik van de vijand.

(vervolgt)

Pol Van Camp.

Geraadpleegde bronnen:

Lyr R.: Onze Helden, Gestorven voor het Vaderland, Brussel 1922

De Schaepdrijver Sophie : Het Koninkrijk België tijdens de Eerste Wereldoorlog, 1997

Nationaal Instituut Oorlogsinvaliden, Oud-strijders en Oorlogsslachtoffers.

Archief en Dienst Burgerzaken, Gemeente Nijlen

Archief Familie Crauwels Nijlen

De Poemp, tijdschrift heemkring

Junior Journalisten van Bevel, Kessel en Nijlen schreven over oorlog en vrede!

De Davidsfondsafdelingen van Nijlen en Kessel organiseerden dit jaar de 25ste lokale Junior Journalist-wedstrijd voor de derde graad van het basisonderwijs en voor de eerste graad van het secundair onderwijs. Het thema: oorlog en vrede.

Voor hun prestatie werden de plaatselijke laureaten door het Davidsfonds van Nijlen en Kessel in de boeken gezet. En het Gemeentebestuur maakte de gebeurtenis nog een stuk feestelijker door de winnaars in het gemeentehuis een receptie aan te bieden. Walter Caethoven maakte onder herhaald applaus de uitslag van de opstelwedstrijd bekend, waarna woordkunstenaars Ria De Haes en Gaston Van den Branden de winnende werkjes met veel brio voorlezen.

Beide organiserende Davidsfondsafdelingen bewezen met deze actuele Junior Journalist dat schrijven bij de jongeren nog in is. Zij danken de scholen, het gemeentebestuur en de jury voor de wijze waarop het initiatief elk jaar weer wordt gesteund en feliciteren de winnaars hartelijk!

Met hartelijke dank

Harry Mertens en André Kerckhofs bezorgden ons een foto uit de jaren vijftig van vorige eeuw. Bedankt, mannen. We gaan trachten het volk op het plaatje te identificeren!

Herman Van Looy stuurde ons een lijst van Kesselse toenamen, genoteerd door zijn vader Emiel Van Looy (woonachtig te Bouwel, maar geboren in Kessel in 1920). Ook toenamen behoren tot ons erfgoed, Herman. Bedankt.

Albert Luyten en Peter Van den Eynde bezorgden De Poemp eveneens interessante oude foto's en postkaarten. Welgemeende dank, jongens!

Poempist **Frans Lens** verrijkte ons archief met o.a. materiaal over de Nete. Hartelijk bedankt, Frans!

Laureaten Junior Journalist 2014

BASISONDERWIJS

- 1. Robbe Van Brandt – 127**
Goezo! Klokkenlaan – Nijlen
- 2. Nette De Dapper –126,5**
De Zandloper Nijlen
- 3. Hanne Van den Bosch – 125**
Kinderpad Bevel
- 4. Ann-Sofie Boedt –124,5**
Kinderpad Bevel
- 5. Sam Henkens – 122,5**
Goezo! Kessel

SECUNDAIR ONDERWIJS

- 1. Dimpna Verhaegen – 134**
St.-Calasanzinstituut Nijlen
- 2. Raf Carael –129**
Githo Nijlen
- 3. Lorenzo Neujens – 128**
Githo Nijlen
- 4. Wannes Van den Eynde – 126**
Githo Nijlen
- 5. Jan Maes – 124**
Githo Nijlen

Bij de foto:

Walter Caethoven en een afvaardiging van het gemeentebestuur (Leo Verelst, Glenn Moons, Luc Luyten en Jan Moerenhout) flankeren de junior journalisten 2014 !

Beroepen in het Kessel van 1823

Onderstaand register bevat een naamlijst van Kesselaars die van de overheid een patent of vergunning hadden ontvangen om hun beroep te mogen uitoefenen. Uiteraard moest daarop belasting betaald worden. Dergelijke lijsten werden opgesteld vanaf 1812 tot in 1852/53.

De lijst bevat enkel de handarbeiders, niet de boeren. Na inzage van dit bijna twee eeuwen oude “Register der Patentschuldigen van Kessel” krijgt men een interessant beeld. Daaruit blijkt dat de mensen hier, natuurlijk heel eenvoudig, maar haast volledig, konden leven zonder het dorp te verlaten. Veel werd ter plaatse gemaakt, hersteld of aangevoerd op bestelling met levering aan huis.

Zo konden in die tijd onze dorpsgenoten in hun eigen dorp een beroep doen op heel wat stielmannen: metsers, schrijnwerkers, molenaars, smeden, wagenmakers... Ze konden terecht bij winkeliers, bakker(s), beenhouwers, brouwers, schoenmakers, horlogemakers, kleermakers... Kessel telde zelfs vijf schippers. Die konden alles en nog wat aan- of vervoeren, vooral bouwmaterialen, ook o.a. kolen, levensmiddelen... Enkele beroepen zijn ondertussen verdwenen, zoals kuiper, molenaar, kaarsenmaker, smid, hoefsmid, gareelmaker (maker van paardengetuig), omroeper, hengstenhouder, schipper. Cafeetjes of drankgelegenheden waren er veel meer dan vandaag, en een omroeper, die de sprekende ‘gazet’ was van toen, kwam geregeld voorbij.

De meeste familienamen komen hier nu nog voor:

Bruynseels Petrus	metselaar zonder knegts, geen materialen leverende
Wouters Francis	kuiper met zijn zoon, vleeshouwer, slachter voor anderen
Luyten Petrus Joseph	graanmolenaar met rosmolen bespannen met een paard
Vandevijver Francis	roggenbroodbakker, tapper
Wellens Franciscus	korenmolenaar met windmolen, moutmolenaar, meelverkoper
Brandts Joannes	schoenmaker met een knegt
Bastiaens Jacobus	winkelier
Bastiaens Peeter	tapper
Aerts Jan Baptist	waskaarsmaker
Bastiaens Jan Baptist	winkelier
Van Herle Jan Francis	zaakwaarnemer

Bastiaens Adrianus	tapper, timmerman, glasemaker, metserknegt
Wed. Van den Bulck	tapster
Somers Cornelis	metselaar met zijn zoon, geen materialen leverend
Van Rompay Jan Bapt	grof en hoefsmid met een knegt
Van Gerwen Martinus	grof en hoefsmid met een knegt
Vanden Eynde Francis	gareelmaker, schoenmaker met zijn zoon
Vandenbosch Francis	kleermaker met zijn zoon; geen stoffen leverend
Peeters Petrus	roggenbroodbakker, winkelier
Van Rompaey Bernard	tapper, roggenbroodbakker, klompenmaker met een knegt
Bastiaens Gommarus	timmerman met vijf knekten, koopman
Peeters Carel	tapper
Wellens Gommarus	tapper, broodbakker, winkelier, bierbrouwer
De Bie Petrus Gom.	bierbrouwer
Smet Petrus	omroeper
Slootmans Petrus Gom.	timmerman zonder knegt, geen materialen leverend
Van den bosch Peeter	winkelier, broodverkooper, kleermaker met zijn zoon
Faes (?) Jan	croeghouder
Schaffeneers JB	tapper
Verluytelaer N.	grof en hoefsmid met zijn zoon, tapper
Vercasteren Jan Francis	winkelier
De Swert Jan Bapt	kuiper alleen
Gebroeders De Swert	wagenmaker met zijn zoon
De Wever Jan Bapt.	wagenmaker zonder knegts
Andries Jan Frans	grof en hoefsmid met zijn zoon
Kerselaers Peter	tapper
Sprangers Francis	tapper
Ruyts Francis	hengstenhouder
De Pooter Peeter	vleeshouwer, slachter voor anderen alleen
Crauwels Jan Bapt.	croeghouder*
Vervoort Gomm.	croeghouder
De Graef Gerard	kommisionnair voor den binnelandsche handel
Schuurmans Jan Bapt	schoenmaker
Schuurmans Egidius	inl(andse) kramer met een niet overdekte stal
	idem

Schuurmans M	idem
Vercammen Gommer	schipper met een overdekte schuit, varende binnenslands
Met koopmanschappen**	lang 15,98 breed 2.79 diep 73 (cm)
Van Herck Gomm	schipper met een onoverdekte schuit, varende binnenslands
	lengte 12,10, breed 2,72, diep 60 (?)
Sleekx Petrus	schipper met eene onoverdekte schuit varende binnenslands
	lengte 11,12, breed 2,13, diep 54.(cm)
Hens Jan	schipper met eene onoverdekte schuit varende binnenslands
	lengte 14,69, breed 2,91 diep 59 (cm)
Smits Frans	schipper met eene overdekte schuit varende binnenslands
	lengte 15,80, breed 3,33, diep 70 (cm)

"Aldus deze opgemaakt en gesloten bij ons ... op heden 22 Augusty 1823"

Ondertekend door H. De Groof, burgemeester, F (of J) Sprangers, G.B. Bastiaens en één onleesbare handtekening.

Frans Lens.

* *De opsteller van deze lijst maakt een verschil tussen een 'tapper' en een kroeghouder'... Raar?*

** *Koopmanschap: koop en verkoop, handel in 't groot en in 't klein (Middelnederlandsch Woordenboek)*

Bron: Provinciearchief, Antwerpen.

Radiofonie 100 jaar geleden

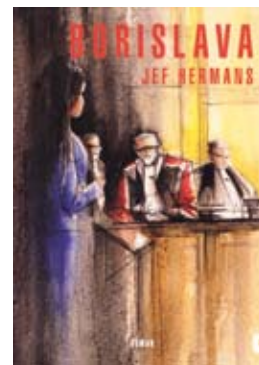
In 2010 gaf Poemlezer Bruno Brasseur het boek "Hallo, hallo, hier radio Laken" over de geschiedenis van de Belgische radiotelegrafie uit. Een serie onverwachte vondsten in binnen- en buitenlandse archieven, inbegrepen 100-jarige foto's op glazen plaat, gaven Bruno materiaal voor een aanvullend boek "Tussen vonk en omroep", over draadloze communicatie in België en Kongo in de periode 1900 – 1918. Het in samenwerking met Guido Nys uitgegeven Belgische verhaal van de radiotelegrafie in WO I zal niet alleen radioamateurs en radioverzamelaars interesseren, maar ook geschiedkundigen.

Het boek met meer dan 400 afbeeldingen en een ingesloten CD kost 29,5 Euro. Meer informatie bij Bruno op het e-adres: bruno.brasseur@telenet.be.

Borislava

Poempist Jef Hermans publiceert zijn derde roman: "Borislava". Emotie, passie, onmacht, frustratie en ontgoocheling zweven als spoken over ons dorp, nadat twee Servische deserteurs een hold-up pleegden op een Nijlense diamantair, zo vertelt Jef.

Op het ogenblik dat wij dit schrijven werd het boek (250 blz, 20 Euro) reeds voorgesteld. Voor uw exemplaar kan u altijd bij de schrijver terecht via het internetadres fb500909@skynet.be of via telefoon 03.411.02.78.

De bibliotheek

...verhuist tijdelijk naar de St.-Pauluskerk. In de nabije toekomst krijgt Nijlen een nieuwe bibliotheek, schrijft ons bibmedewerker Lut Crauwels. Zij is ondertussen op zoek naar oude foto's van de huidige bibliotheek. Wie van onze lezers kan haar helpen?

Slijperij Lieckens

...kreeg ministerieel bezoek. Op vrijdag 7 maart brachten ministers Geert Bourgeois en Philippe Muyters een bezoek aan het nieuwe ontvangstgebouw van Slijperij Lieckens in de Spoorweglei. De procedure voor de restauratie van de oude slijperij loopt ondertussen verder. Met wat geluk starten nog dit najaar de herstellingswerken aan het gebouw.

De Slag om de Nete

Na de Duitse inval in België was de weerstand van het Belgische leger groter dan verwacht. Het plan van de Duitsers om via België 'vlug' naar Frankrijk op te rukken, verliep niet volledig als gepland.

Door de Britse oorlogsverklaring was het voor Duitsland van essentieel belang de haven van Antwerpen zo vlug mogelijk in te nemen: de haven was een belangrijk logistiek centrum, waar troepen en materieel konden gelost worden. Hierdoor moesten troepen die voor de bezetting van de Franse Noordzeekust bestemd waren, eerst Antwerpen veroveren.

Generaloberst von Beseler had die opdracht gekregen. Hiervoor beschikte hij over een leger van 200.000 man, dat uitgerust was met de modernste middelen: met o.a. bijna onbeperkte mogelijkheden voor de artillerie die op een afstand van 14 km de 'vijand' onder vuur kon nemen met een voor die tijd zwaar kaliber (tot 420 mm d.w.z. kanonnen met een loop van 42 cm doorsnede!). Hij verkoos de vesting Antwerpen aan te vallen langs de sector Mechelen-Lier.

Luitenant-Generaal Victor Deguise was verantwoordelijk voor de verdediging van de vesting Antwerpen. Daardoor was hij logischerwijze ook bevelhebber over de troepen die de buitenste verdedigingsgordel van Antwerpen bemanden. Op 4 augustus 1914 kreeg hij het uitdrukkelijke bevel van Koning Albert I dat hij Antwerpen tot het uiterste moest verdedigen. Na de val van Antwerpen vluchtte hij met een deel van zijn troepen naar Nederland, waar hij tot het einde van de oorlog in een kamp geïnterneerd werd.

Zondag 28 september 1914

De eigenlijke slag om de vesting Antwerpen begint rond 11.00 uur met het eerste bombardement van Mechelen

en tegelijk met een felle artillerieaanval op de forten van Walem en Sint-Katelijne-Waver. Tegen de avond is Mechelen bezet (!), waardoor de Duitsers op de Sint-Romboutstoren een perfecte observatiepost voor hun artillerie kunnen inrichten.

Maandag 29 september

Met Mechelen in Duitse handen worden voornoemde forten nog heviger gebombardeerd. Zij worden langzaam omgetoverd in een ruïne. Nadien wordt de vuurlinie wat naar het noorden verplaatst, waardoor voor het eerst Duffel en later Koningshooikt zwaar onder vuur komen. De bevolking vlucht richting Lier.

Dinsdag 30 september

De bombardementen gaan gewoon door. In de loop van de voormiddag wordt het munitiedepot van het fort van Sint-Katelijne-Waver getroffen. Om 12.30 uur ondergaat het fort van Walem hetzelfde lot. Onze troepen worden door de vernietiging van deze forten gedwongen deze te ont-ruimen en zich achter de Nete terug

te trekken.

Sint-Katelijne-Waver krijgt het oorlogsgeweld in volle kracht over zich heen: de volledige dorpskern staat in brand.

Voor het eerst krijgt Lier te maken met artilleriebombardementen: nadat de eerste granaten rond 10.00 uur de stad troffen, gaan vanaf 17.30 uur de bombardementen onverpoosd door.

Woensdag 1 oktober

Tijdens de nacht zijn onze troepen over de Nete teruggekeerd naar de omgeving van de vernielde forten. Nu krijgt het fort van Koningshooikt het zwaar te verduren. Na enige tijd moet het ontruimd worden. Ondertussen heeft het Duitse artilleriegeschut het fort van Lier bereikt: ongeveer 235 inslagen rijten het fort uiteen. Overal branden er huizen en hoeven.

Rond 16.00 uur wordt het stil. Na de voorbereidende artilleriebombardementen is het nu tijd voor de infanterie om het gebombeerde gebied te veroveren. De Duitsers slagen niet volledig in hun doel: onze troepen bieden hardnekkig weerstand; zij slaan twee Duitse aanvallen af. De Belgen doen een tegenaanval, maar die is weinig succesvol en leidt tot zware verliezen bij beide legers.

Lier, 1914 : De verwoesting nabij de St.-Gummaruskerk.

Donderdag 2 en vrijdag 3 oktober

Om 06.00 uur hervatten de Duitsers de aanval. Deze keer moeten de Belgische troepen voor de overmacht wijken. Zij trekken zich weer terug achter de Nete, ditmaal voorgoed. De Duitsers trachten rond Walem de Nete over te steken; zij worden driemaal teruggeslagen. Het Belgische opperbevel moet 'nattigheid' gevoeld hebben: alles wat niet noodzakelijk is voor het gevecht, zowel mensen (gewonden, krijgsgevangenen) als reservemateriaal wordt per trein naar Oostende vervoerd! Het is nog steeds een raadsel waarom de Duitsers dit niet belet hebben: de treinen reden immers via de spoorbrug in Willebroek over de Rupel, die binnen het bereik van hun kanonnen lag.

Zaterdag 4 oktober: de eigenlijke slag om Lier

De Duitsers richten nu hun aandacht meer naar het noorden: de forten van Kessel en Broechem krijgen het zwaar te verduren. Aan de Duitse kant van de Nete worden de troepen gereorganiseerd om een definitieve aanval richting Lier aan te vangen. In Lier heerst er die dag nog vreugde door de onverwachte aankomst van 2000 Engelse marine-fuseliers van de Royal Marine Light Infantry o.l.v. Brigadier (generaal) Paris. Deze troepen werden in opdracht van de 'First Lord of the Admiralty' bij hun aankomst in België onmiddellijk naar Lier gestuurd. De naam van de man die deze beslissing nam? Winston Churchill!

Wellicht was deze vreugde iets te voorbarig: de Britse troepen hadden geen zware bewapening en waren nauwelijks getraind...

Het fort van Kessel valt. Ondertussen hebben de Belgische troepen alle bruggen over de Nete, de Binnennete en de afleidingsvaart opgeblazen. Rond 17.00 uur slagen de Duitsers erin Lier binnen te vallen. Omdat de geallieerde legers (Belgen en Britten) zich schijnbaar hebben teruggetrokken achter een nieuwe

verdedigingslijn, de afleidingsvaart en de spoorwegbedding (lijn naar Antwerpen), lijkt het dat de stad leeg is gelopen en zo kan veroverd worden. De Duitsers moeten echter vaststellen dat ze in een val zijn gelokt! Vanuit de huizen worden ze plots met snelvuur bekogeld: er ontstaan ernstige straatgevechten. Het Duitse leger slaagt in het plaatsen van bijkomende bruggen over zowel de Nete als de Binnennete. Het Britse leger, dat zich uit Lier heeft moeten terugtrekken, bestookt nu de stad met brisantbommen. Met alle nare gevolgen van dien: Lier brandt! In totaal worden er in de stad 698 woningen vernield, 762 zijn onbewoonbaar.

Dat Lier door de oorlog zwaar is getroffen, wordt bevestigd door Kardinaal Mercier: "Met Aarschot en Leuven is Lier de meest beproefde stad van mijn bisdom".

Zondag 5 oktober

De situatie aan de Nete tussen Duffel en Lier wordt met het uur ernstiger. Op sommige plaatsen is het de Duitsers gelukt de Nete over te steken. Alleen de brug over de Nete in Duffel is nog in Belgische handen. De Belgische commandant over de sector, kolonel Biebuyck, zoekt tevergeefs naar reserves. Hij krijgt opdracht om met eigen middelen een tegenaanval uit te voeren en de Duitsers terug achter de Nete te duwen..

Dit is een bijna onmogelijke opdracht: de manschappen worden al lang niet meer bevoorrad, zij zitten zo goed als zonder munitie en zijn uitgeput.; hun rangen zijn uitgedund. Nochtans waagt hij het er op, ondanks de barslechte weersomstandigheden: regen en mistvorming.

Maandag 6 oktober

Om 02.00 uur begint de tegenaanval. De orders zijn duidelijk: aanval met het blanke wapen! Wie nog munitie heeft, moet die munitie uit zijn geweer verwijderen, de bajonetten dienen op het geweer geplaatst te worden. De gevolgen laten zich raden: door de duisternis en de slechte weersomstandigheden is het psychologische

effect van aanstormende troepen met de bajonet zo goed als onbestaande. De Duitse soldaten vuren in het wild op het aanstormende geluid, niet alleen met hun geweren maar ook met mitrailleurs. Logischerwijze wordt de kracht van de aanval hierdoor gebroken. Slechts enkelen bereiken de vijandelijke stellingen, lijf-aan-lijf gevechten breken uit. Wie overblijft, trekt zich terug, de tegenaanval is mislukt. De Belgische eenheden trekken zich terug in de richting van Boechout.

De eenheden die de brug in Duffel verdedigen zijn op miraculeuze wijze nog steeds niet overwonnen. Zij hebben gevochten tot ook zij bevel krijgen zich terug te trekken in de richting van Boechout. Juist op tijd: zij hebben voedsel noch drank meer en hun munitie is zo goed als op. De bres in de verdedigingslinie Mechelen – Lier is geslagen. In Lier slaan de Duitsers nu een aantal zware bruggen over de Nete, waardoor hun zware artillerie zonder problemen kan overgezet worden. Von Beselers troepen kunnen beginnen aan hun opmars naar Antwerpen.

Het belang van de strijd om de Nete in het verdere verloop van de oorlog mag niet onderschat worden: door de krachtige en kordate weerstand van het Belgische en Britse leger werden Duitse troepen, die initieel bestemd waren voor een snelle inname van Duinkerke, Calais en Boulogne lange tijd opgehouden. Door deze vertraging konden onze troepen zich stelselmatig achter de IJzer terugtrekken en daar 4 lange jaren standhouden.

Raf Somers.

Bronnen (archieff stad Lier):

- Onze forten in 1914: De strijd aan de Nete Kapitein-Commandant E. Lacroix
- Oorlogsboek van het Davidsfonds deel II
- Duitse gruwelen in België – De verwoesting van Lier
- Dagboek stadssecretaris van Lier

Mijn naam is Gui (gwie), mijn naam was de Goij (de geuj)

De kinderen van Petrus Josephus Gui (Jef de Geuj) werden in ons dorp aangesproken met de Geuj zoals hun vader. Op zijn Nijlens zegt men tegen een goede = nen geujen en tegen groeien = greujen. Dus de Goij werd de Geuj genoemd!

De kleinkinderen van Jef de Geuj daarentegen werden en worden niet met hun familienaam Gui, maar met Gwie aangesproken, zoals o.a Jos Gwie en Urbain Gwie. Dat hun familienaam Gui bij ons op zijn Nijlens als Gwie uitgesproken werd, kunnen we een beetje volgen, maar waarom ze toch enkele generaties de Geuj werden genoemd, was ons niet duidelijk. Nader onderzoek in de parochieregisters van Zoerle-Parwijs en het gemeentearchief van Nijlen bezorgde ons de verklaring.

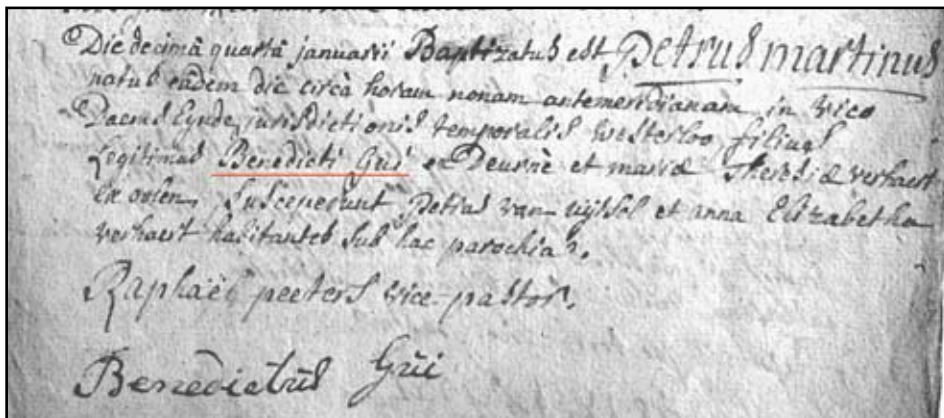
Op 25 augustus 1828 om 8 uur 's morgens wordt op het gemeentehuis

van Westerlo door de veldwachter en de secretaris van die gemeente het overlijden gemeld van Benedictus de Guij. Hij was twee dagen voordien om 6 uur 's morgens overleden te Daemseynde wijk A nr 11 op 81-jarige leeftijd. Benedictus, toen een besteding der armen van de gemeente Westerlo, was weduwnaar van Theresia Verhaert en van Elisabeth Van Dingenen. In de akte van overlijden werden geen ouders vermeld. Hij was afkomstig van Deurne. Vermoedelijk werd hij reeds als kind of jongeling uitbesteed door de armentafel of het godshuis van Antwerpen. Dit gebeurde wel vaker... ook met vondelingen. Maar in zijn geval gaat het wellicht

om een verlaten kind of weeskind. Wellicht leerde hij zijn beroep van smid in het oude knechtjeshuis van Antwerpen ofwel bij een smid in de Kempen.

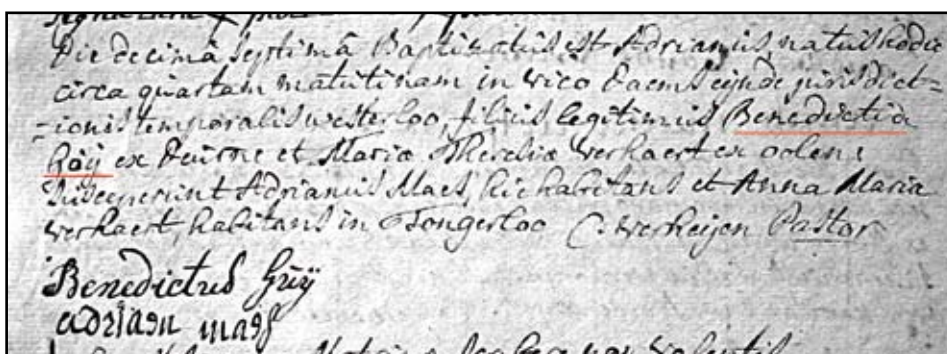
Benedictus huwde op 18 juni 1781 met Maria Theresia Verhaert, afkomstig uit de St.-Martinusparochie van Olen. Op 14 januari 1784 werd hun zoon Petrus Martinus Gui gedoopt in de St.-Niklaaskerk te Zoerle (Westerlo) door onderpastoor Raphael Peeters en er ingeschreven in de parochieregisters aldaar. Vader ondertekent met Benedictus Gui.

Drie jaar later, op 17 september 1787, werd Adrianus de Goij, zoon van Benedicti de Goij en Maria -Theresia Verhaert, gedoopt in de St.-Niklaaskerk te Zoerle (Westerlo) door pastoor Verheyen en er ingeschreven in de parochieregisters aldaar. Vader ondertekent met Benedictus Guij.

Uittekstels parochieregisters van Zoerle (Westerlo).

Boven : 1784 Petrus Martinus Gui; onder : 1787 Adrianus de Goij.

In 1803 verhuisde Adriaan de Goij naar onze gemeente. Om te kunnen bewijzen wie hij was, moest hij zich op het gemeentehuis vereenzelvigen. Daar hij nog geboren was in de tijd toen er geen burgerlijke stand bestond, met een uittreksel van zijn doopsel uit de parochieregisters van zijn parochie. Hij werd te Nijlen ingeschreven als Adrianus de Goij, zoon van smid Benedictus uit Zoerle-Parwijs. Hij gaat aan de slag als werkmansman en huwt met Anna Heyselbergs uit Nijlen. Hun kinderen worden op het gemeentehuis ingeschreven onder de familienaam De Goij. Op zijn Nijlens werden hij en zijn kinderen de Geuj genoemd.

Als enkele jaren later zijn oudere broer Petrus-Martinus, smid van beroep, ook in ons dorp komt wonen, wordt hij aan de hand van het uittreksel van zijn doopsel ingeschreven als

Petrus-Martinus Gui en krijgen de kinderen die hij later heeft uit zijn huwelijk met de Nijlense Anna-Cornelia Peeters de familienaam Gui! Maar ook Petrus-Martinus en zijn kinderen werden te Nijlen de Geuj genoemd....

Petrus-Martinus Gui was de grootvader van Jef De Geuj gehuwd met Emerance (Rans De Geuj) beiden zeer goed gekend in Nijlen.

Dat de afstammelingen van Adrianus en Petrus-Martinus, twee zonen van Benedictus de Goij, verschillende familienamen dragen, is te danken aan de manier waarop resp. onderpastoor Peeters en pastoor Verheyen hen bij hun doopsel hebben ingeschreven in de parochieregisters van Zoerle-Parwijs...

Jos Thys.

Met dank aan Kris De Winter en Fons Selderslags uit Zoerle-Parwijs, Westerlo.

Deze foto van de familie Gui is genomen anno 1929. We herkennen, van links naar rechts:

Bovenste rij: Virginie, Marie, Jan, Gerard, Jaak, Louis, Stans.

Onderste rij: Margriet, vader Jef De Goij, Joanna van Mol (Zjomutteke, moeder van Jef), moeder Rans De Goij, Gust, Irma. Het kindje vooraan is René (den Benjamin).

Zjomutteke heeft als klein kind op 11 mei 1842 de terechtstelling op de Grote Markt te Lier van de moordenaar van onze pastoor De Groof nog bijgewoond. Zoals misschien half Nijlen?

Het lek van De Poemp

In Poemp 81 schreven wij op p. 13 ("De kleine man in den Grooten Oorlog") over de Slag van Ramskapelle: "Deze slag was veel belangrijker dan de slag bij "Reigersnest", waar ze zo lelijk over doen!" Lees in deze zin "Reigersvliet" i.p.v. "Reigersnest".

Dubbelnummer van De Poemp

Ziezo, lieve lezeres en beste lezer. De ouderwordende redactie van De Poemp is er andermaal in gelukt uw lijfblad vorm te geven en bij de drukker te krijgen. Dank zij tante post bereikte u ondertussen dit dubbelnummer. In de herfst verschijnt het laatste "boekske" van dit jaar na een hopelijk stralende zomer. Alvast veel leesgenot met deze zomerpoemp!

Walter Caethoven.

Platina Bruiloft!

Dit jaar vierden Josephus (Jos) Heyselbergs en Maria (Mina van Put) Van Der Veken hun 70ste huwelijksverjaardag! Jos 97 jaar en Mina 96 jaar jong zwoeren elkaar trouw in goede en kwade dagen op 12 april 1944 (nog in volle oorlog). Mina (geboren te Keerbergen) woonde te Nijlen in de geburen van Jos op de Bouwelsesteenweg. Ze waren reeds zeer jong voor elkaar bestemd. Jos was werkzaam als diamantbewerker, zoals de meeste Nijlenaars toen. In zijn vrije tijd was hij tuinier. Vrouwtje Mina zorgde voor het huishouden en hun tweelingdochters José en Hilda. Haar hobby's waren handwerken en op reis gaan per auto of bus met haar Jos. Ook maakten zij samen veel fietstochten met hun vrienden of speelden kaart met de gepensioneerden. Kleinzoon Johan is hun beider oogappel. Ze wonen ondanks hun hoge leeftijd, mede dankzij de hulp van hun dochters, van de verpleging en middag- en poetshulp nog steeds in hun huis aan de Bouwelsesteenweg.

Beste Jos en lieve Mina,

De Poemp feliciteert u van harte met uw Platina Jubilee, wenst u nog jaren gelukkig samen en hoopt u beiden over enkele jaren in onze Poemp te kunnen huldigen als eeuwelingen!

Jos Thys.

Mensen aan De Poemp

Jos Bastiaens, 03.481.81.90
erelid

Hypoliet Budts, 03.481.69.27

Walter Caethoven, 03.481.85.70

Hendrik Claes, 03.481.82.58

Flor Dieltjens, 03.481.70.41

Herman Engels, 03.481.84.11

Jef Hermans, 03.411.02.78

Frans Lens, 03.480.04.81

Jos Thys, 03.411.21.98

Pol Van Camp, 03.481.74.38

Ludo Van Gestel, 03.481.85.47

De Poemp gedenkt genegen

Op 20 december 2013 is **Julia Goormans**, weduwe van Alfons Buyens, zachtjes ingeslapen in het Heilig-Hartziekenhuis te Lier. Zij werd te Nijlen geboren in 1922 en was een trouwe lezeres van De Poemp.

Alice De Vos werd te Kessel geboren in 1937. Onverwacht overleed zij in haar woning op 21 februari 2014. Zij was weduwe van Karel Dillen. Rust zacht, Alice.

Frans Van Dessel is zachtjes van ons heengegaan in het Heilig-Hartziekenhuis te Lier op 13 april 2014. Hij werd in 1927 te Lier geboren en was te Nijlen vooral bekend als stichter van Volksunie Nijlen en van Fanfare Kempenland. Verder zal hij niet vergeten worden als medestichter van Vlaamse Kring Kempenland en van N-VA Nijlen. Frans was "Vlaming in hart en nieren" zoals zijn overlijdensbericht meldt. Onze oprechte deelneming aan zijn weduwe Jetty De Keuster en familie.

Floran Hens, echtgenoot van Gusta Vervoort, is op 20 juni 2014 thuis zachtjes heengegaan, omringd door zijn familie. Floran werd geboren te Nijlen op 12 maart 1929. Hij was een trouw Poempreader.

Over lidnummers en abonnementen

Uw lijfblad wordt al ruim een jaar verzonden onder folie via tante post. Boven uw adres, geprint op de omslag, vindt u uw lidnummer terug. Helaas wordt die plastic omslag soms te vlug weggeworpen... met het lidnummer. Noteer het dus even op een goed plaatske, zodat u bij de hernieuwing van uw abonnement ook feilloos uw lidnummer kan invullen. Natuurlijk kan u altijd terecht bij Jos Thys (tel. 03.411.21.98) of Walter Caethoven (tel. 03.481.85.70) voor vragen over lidnummers of abonnementen.

Werkten mee aan dit nummer :

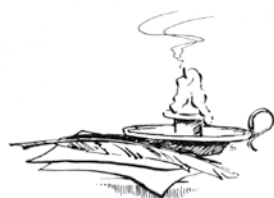
Redactie : Jos Bastiaens, Hypoliet Budts, Walter Caethoven, Rik Claes, Flor Dieltjens, Herman Engels, Jef Hermans, Maria Houben, Frans Lens, Raf Somers, Jos Thys, Pol Van Camp, Ludo Van Gestel

Fotografie : Walter Caethoven

Tekeningen : Dirk Lieckens, Marc Verreydt

Grafische vormgeving en zetwerk : Walter Caethoven

Eindredactie : Rik Claes

Je kan onze "Poemp" ook op het internet vinden. We beschikken over een eigen, volwaardige webstek. Het adres is: www.depoemp.be. En natuurlijk hebben wij ook een e-postadres: post@depoemp.be.

Met de steun van
Kempen Karakter en de Vlaamse Overheid.

© 2014 - Heemkring Davidsfonds Nijlen

Nieuwe abonnementen: Stort 7 Euro op rekening BE 51 8538 1261 0862 van DF Nijlen met vermelding van naam, adres en "abo Poemp".

DE POEMP □ DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT
HEEMKRING DAVIDSFONDS NIJLEN □ 21-STE
REEKS □ NR. 82/83 □ ZOMER 2014 □ V. U. : WALTER
CAETHOVEN - ZANDVEKENVELDEN 12A - 2560 NIJLEN